

Tussentijdse evaluatie van de Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw

**Het effect en het proces van de regeling in 1999
(beoordelingsperiode januari tot
augustus 1999)**

**Saskia van Beers
Johan van Geffen
Hans Bakker**

Informatie- en KennisCentrum Landbouw/Ede, februari 2000

© 2000 Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het IKC-Landbouw, Postbus 482, 6710 BL EDE.

Het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij stelt zich niet aansprakelijk voor eventuele schadelijke gevolgen die kunnen ontstaan bij het gebruik van gegevens uit deze publicatie.

Oplage 50 exemplaren

Samenstelling Saskia van Beers, Johan van Geffen, Hans Bakker

Druk Ministerie van LNV, afdeling Facilitaire Dienst/Bedrijfsuitgeverij

Voorwoord

De Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw (RSG) is aan de hand van de evaluatie van 1997 en 1998 aangepast. Het aantal investeringen waarvoor subsidie kan worden aangevraagd is aanzienlijk verkort. Daarnaast is de RSG aldus gewijzigd dat jaarlijks één of meer openstellingsperioden vastgesteld kunnen worden.

In 1999 is de RSG in aangepaste vorm opengesteld. Dit rapport bevat een tussentijdse evaluatie van het effect en het proces van de regeling over de eerste 190 beoordeelde aanvragen. Hiermee wordt een indicatie verkregen of door de gedane aanpassingen de effectiviteit van de RSG is verhoogd.

Het IKC-Landbouw heeft op verzoek van Directie Landbouw van het Ministerie van LNV de tussentijdse evaluatie uitgevoerd.

Ir. H.A. Gonggrijp
Hoofd IKC-Landbouw

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inhoudsopgave	5
Samenvatting	7
1 Inleiding	9
2 Evaluatie van het effect van de regeling	10
3 Evaluatie van het proces van de regeling	14

Samenvatting

Respons op de RSG

In 1999 zijn 459 aanvragen voor de RSG ingediend, waarvan van 190 aanvragers de investeringsgegevens bekend zijn. Hiervan zijn 132 aanvragen voorlopig goedgekeurd: 15 voor het afbraakdeel van de regeling en 117 voor het investeringsdeel van de regeling. Hier zijn de volgende verplichtingenbedragen mee aangegaan:

- voor het afbraakdeel f932.000,-;
- voor het investeringsdeel f9.908.000,-.

Totaal ca 10,8 miljoen.

Bijdrage van de RSG aan de herstructurering

De bijdrage die de RSG levert aan de herstructurering van de glastuinbouw wordt uitgedrukt in een areaalbijdrage en een overige bijdrage. De areaalbijdrage wordt geleverd door de arealen glasafbraak, de arealen nieuwbouw van glas waarbij de glasopstand wordt vergroot en de arealen die na samenvoegen van kavels zijn ontstaan. Alle overige situaties, waarin geen bijdrage aan het areaal wordt geleverd, worden tot de overige bijdrage aan de herstructurering gerekend.

Areaalbijdrage

Afbraak van glasopstanden

Van 15 aanvragers is de aanvraag voor de afbraaksubsidie voorlopig toegewezen. Het areaal dat via het afbraakdeel beschikbaar komt voor de glastuinbouw draagt volledig bij aan de herstructurering. Dit betreft een areaal van 10 ha, waarmee een verplichtingen bedrag is aangegaan van f932.000,-. Dit komt neer op ca f93.000,- per ha.

Nieuwbouw van glasopstanden

In totaal zijn 60 aanvragen voor nieuwbouw van glasopstanden toegewezen

Er is voor gekozen om de situaties waarbij het kasoppervlakte wordt vergroot door de oude kas door een nieuwe kas te vervangen of door een nieuw stuk aan de bestaande kas te bouwen, te zien als een areaalbijdrage aan de herstructurering van de glastuinbouw. Nieuwbouw of een gedeeltelijke vervanging van de bestaande glasopstand, waarbij het kasoppervlak gelijk blijft of afneemt, worden niet gezien als een areaalbijdrage aan de herstructurering.

In totaal zijn 60 aanvragen voor nieuwbouw van glasopstanden waarbij het kasoppervlak toeneemt, voorlopig goedgekeurd. Bij 32 van deze aanvragen wordt het kasoppervlak vergroot door nieuw aan te bouwen. Dit nieuw aan te bouwen areaal bedraagt 10 ha.

In de situatie waarbij het kasoppervlak is vergroot door de oude kas door een nieuwe te vervangen is het totale areaal nieuwbouw 23 ha.

Voor deze nieuwbouw is een totaal verplichtingenbedrag van ca fl 5,3 mln aangegaan.

Samenvoeging van kavels

Door 2 aanvragers, waarvan de aanvraag voorlopig is toegewezen, is aangegeven dat zij de afgelopen drie jaar kavels hebben samengevoegd. Van hen is niet bekend voor welke investering ze een aanvraag hebben ingediend. Er is voor gekozen om 1 ha van deze aanvragers te rekenen tot de areaalbijdrage van de herstructurering.

Tabel 1 Areaalbijdrage aan de herstructurering en de daarmee gepaard gaande verplichtigingsbedragen per ha.

	Aantal toegewezen aanvragen	Areaal (ha)	Gemiddeld verplichtingen bedrag per ha (x f 1.000)
Afbraak van glasopstanden	15	10	930/10= 93
Nieuwbouw van glasopstanden Kasoppervlakte is vergroot door:			
- oude kas door nieuwe te vervangen	26	23	2.900/23= 126
- nieuw aan te bouwen	32	10	2.400/10= 240
Samenvoeging van kavels Gecombineerd met nieuwbouw waarbij glasopstand gelijk blijft of afneemt Gecombineerd met overige investeringen	1 ¹	1 ¹	85/1 = 85
Areaalbijdrage aan de herstructurering	74	44	7.100/44= 161

1) Wegens ontbrekende gegevens is dit aantal geschat

Overige bijdrage

De overige bijdragen leveren geen areaalbijdrage aan de herstructurering. Dit betreffen aanvragen waarbij geen kavels zijn samengevoegd óf aanvragen waarbij nieuw glas wordt gebouwd waarbij de kas gelijk blijft of wordt verkleind óf aanvragen die alleen betrekking hebben op investeringen ter verbetering van de arbeidsomstandigheden.

In totaal zijn er 58 aanvragen voor deze overige bijdrage voorlopig goedgekeurd met een totaal verplichtingenbedrag van 2,8 miljoen, hetgeen neerkomt op een gemiddeld verplichtingen bedrag van ruim f48.000,- per aanvraag.

Conclusie

RSG 1999

Van de totaal 132 aanvragers hebben 74 aanvragers een subsidie toegewezen gekregen voor hun aanvraag die een areaalbijdrage levert aan de herstructurering. Berekend is dat de areaalbijdrage aan de herstructurering van de glastuinbouw in totaal 44 ha bedraagt. Hiermee is een totaal verplichtingenbedrag van 7,1 miljoen aangegaan.

De overige bijdrage aan de herstructurering wordt geleverd door 58 aanvragers, waarmee een totaal verplichtingenbedrag van 2,8 miljoen is aangegaan.

In 1999 is in met 5,2% van het totale beschikbare budget voor de RSG (208 miljoen) 4,4% van het totaal te herstructureren areaal glastuinbouw (1000 ha) gerealiseerd.

De effectiviteit van de RSG is in 1999 t.o.v. 1997 en 1998 verhoogd: per ha is 55% minder geld uitgegeven dan in de jaren er voor.

RSG totaal

Sinds de openstelling van de RSG op 2 oktober 1997 is er een totaal verplichtingenbedrag van 72,9 miljoen (62,1 miljoen in 1997 en 1998 en 10,8 miljoen in 1999) aangegaan. Dit is 35% van het budget dat voor de RSG beschikbaar is gesteld, namelijk 208 miljoen. De doelstelling is de herstructurering van 1000 ha glastuinbouw. Met het aangegane verplichtingenbedrag van 35% van het budget is 210 ha (166 ha in 1997 en 1998 en 44 ha in 1999) gherstructureerd. Dit is 21% is van de herstructureringsdoelstelling.

2 1 Inleiding

In deze evaluatie van de Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw (RSG) wordt het effect en het proces van de regeling in 1999 geëvalueerd.

Uit de evaluatie van de eerste openstellingsperiode van de RSG, van oktober 1997 tot en met december 1998, bleek dat het noodzakelijk was om de effectiviteit van de regeling te verhogen. Hiertoe is het investeringsdeel van de RSG aangepast. Dit is gebeurd door de lijst van investeringen aanzienlijk te verkorten. De nog resterende investeringsonderdelen betreffen nieuwbouw van glasopstanden en bedrijfsgebouwen en investeringen ter verbetering van de arbeidsomstandigheden. Het onderdeel glasafbraak is ongewijzigd gebleven. Daarnaast is gebleken dat er zeer grote belangstelling van de ondernemers bestaat voor de RSG. Om de geldstromen effectiever te kunnen beheren is per 1 januari 1999 de regeling aldus gewijzigd, dat er jaarlijks één of meer openstellingsperiodes vastgesteld kunnen worden. In 1999 is het onderdeel investering één keer opengesteld op 22 februari. Voor het onderdeel glasafbraak was de regeling heel 1999 open.

Op 22 februari 1999 is het investeringsdeel van de RSG opengesteld. Na 1 minuut en 38 seconde werd het beschikbare subsidieplafond van 12 miljoen voor het investeringsdeel bereikt. Gezien deze enorme belangstelling is besloten dit onderdeel van de regeling per 24 februari 1999 weer te sluiten. Op 16 juni 1999 is gepubliceerd dat het budget voor het investeringsdeel met 5 miljoen is verhoogd.

In totaal was zodoende in 1999 voor het investeringsdeel een budget van 17 miljoen beschikbaar en voor het afbraakdeel een budget van 5 miljoen.

In totaal zijn er 459 aanvragen voor de RSG ingediend. Van 190 van deze aanvragers zijn de investeringsgegevens bekend. Hiervan deden 53 aanvragers een aanvraag voor het afbraakdeel van de RSG, die tezamen 106 investeringscodes betroffen. Het investeringsdeel van de RSG betrof 137 aanvragen met totaal 209 investeringscodes.

LASER beoordeelde of de ingediende aanvragen in aanmerking kwamen voor een bijdrage van de RSG. Voor het afbraakdeel zijn 15 aanvragen met 24 investeringscodes voorlopig goedgekeurd en voor het investeringsdeel 117 aanvragen met 150 investeringscodes.

Tabel 2 Aantal aanvragen met de daarbijbehorende aantallen per investeringscode voor afbraak – en het investeringsdeel van de RSG

	Aantal aanvragen		Aantal Investeringscodes	
	Ingediend	Voorlopig goedgekeurd	Ingediend	Voorlopig goedgekeurd
Afbraakdeel	53	15	106	24
Investeringsdeel	137	117	209	150
Onbekend wegens ontbreken investerings-gegevens	269			
Totaal	469	132	315	174

Met de door LASER voorlopig goedgekeurde aanvragen is de tussentijdse evaluatie uitgevoerd. Hierbij is gebruik gemaakt van de monitoringsgegevens zoals deze op 12 oktober 1999 door LASER aan het IKC-Landbouw zijn aangeleverd.

In een aantal gevallen komen de gegevens in verschillende tabellen niet overeen.

3 2 Evaluatie van het effect van de regeling

Voor de evaluatie van het effect van de regeling is gebruik gemaakt van de evaluatie-methodiek zoals deze in het Instrument voor Monitoring en Evaluatie van de Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw beschreven staat.

De effecten worden in deze evaluatie volledig toegeschreven aan de ontvangen subsidies van de RSG.

Leidt de regeling tot een verbetering van de kavelstructuur?

De RSG heeft als doel de kavelstructuur te verbeteren. Hierbij is gesteld dat kavelverbetering tot stand kan komen door eigen kavels samen te voegen of door kavels aan te kopen en deze met de eigen kavel samen te voegen. Bij aankoop van kavels kan de verkoper al dan niet RSG-subsidie aanvragen voor de afbraak van de oude glasopstanden.

Van de voorlopig goedgekeurde aanvragen hebben 2 aanvragers aangegeven in de drie voorafgaande jaren kavels te hebben samengevoegd. Hierbij was een totaal areaal betrokken van 4 ha.

Eén aanvrager heeft hierbij eigen kavels samengevoegd met een totaal areaal van 1,2 ha en één aanvrager heeft buurkavels aangekocht waarbij de verkoper geen RSG-subsidie heeft aangevraagd. Hierbij is een totaal areaal van 1,8 ha geherstructureerd.

Om in aanmerking te komen voor een bijdrage van de RSG geldt de eis dat de kavel minimaal 80 meter breed moet zijn. Van de 2 aanvragers die hebben aangegeven de afgelopen drie jaar kavels te hebben samengevoegd, bedroeg de kavelbreedte voor samenvoegen gemiddeld 72 m en na samenvoegen 84 m.

Leidt de regeling tot de afbraak van oud glas?

Het afbraakdeel van de RSG heeft tot doel de afbraak van verouderde glasopstanden en bedrijfsgebouwen te stimuleren.

Voor het afbraakdeel van de RSG zijn 15 aanvragen voorlopig goedgekeurd. Het afbraakdeel bestaat uit vier onderdelen, t.w. afbraak van glas, afbraak van bedrijfsgebouwen, afbraak van teeltvloeren en nieuw gegraven sloten. Naast de afbraak van glas kunnen de aanvragers dus ook een aanvraag voor één van de andere onderdelen van de regeling doen.

In tabel 3 is per onderdeel het aantal aanvragen en het verplichtingenbedrag weergegeven. Het verplichtingenbedrag voor het afbraakdeel bedraagt totaal f932.000,-.

Tabel 3 Verdeling van de voorlopig toegewezen aanvragen over de onderdelen bij bedrijfsbeëindiging en het aangegane verplichtingenbedrag

Onderdeel	Aantal aanvragen	Verplichtingen bedrag (x f1 1.000)
Afbraak van glasopstanden	14	666
Afbraak van bedrijfsgebouwen	8	133
Afbraak van betonnen teeltvloeren	1	2
Nieuw gegraven sloot	1	131
Totaal	24	932

Glasafbraak kan plaatsvinden bij bedrijfsbeëindiging, maar kan ook vooraf gaan aan nieuwbouw. In het geval van bedrijfsbeëindiging kan voor de afbraak een subsidie aangevraagd worden. Indien de afbraak vooraf gaat aan nieuwbouw kan er geen subsidie voor verkregen worden. In totaal 41 aanvragers hebben aangegeven glas voorafgaande aan nieuwbouw af te breken. Hierbij wordt een totaal 33 ha glas afgebroken.

Bij bedrijfsbeëindiging wordt door 14 aanvragers 10 ha glas afgebroken en voorafgaande aan nieuwbouw 33 ha glas. Hetgeen resulteert in een totaal areaal van afgebroken glas van 43 ha.

Conclusie

De regeling leidt tot de afbraak van oud glas. Het aandeel dat bij bedrijfsbeëindiging wordt afgebroken is evenwel beperkter dan het aandeel dat voorafgaande aan nieuwbouw wordt afgebroken.

Geconcludeerd kan worden dat de RSG de afbraak van verouderde glasopstanden en bedrijfsgebouwen wel stimuleert, maar dat die afbraak met name plaatsvindt op continuerende bedrijven.

Leidt de regeling tot een verbetering in vorm en grootte van de glasopstanden?

Eén van de doelen van de RSG is om de bedrijfsstructuur te verbeteren. Dit kan voor een deel gerealiseerd worden door de vorm en de grootte van de glasopstanden te verbeteren. Bij de RSG is de randvoorwaarde gesteld dat de kavelbreedte minimaal 80 m bedraagt.

De vorm van de glasopstand komt tot uiting in de lengte-breedte verhouding van de kas.

De lengte-breedte verhouding van de kas wordt voor de evaluatie van de RSG gerelateerd aan de lengte-breedte verhouding van de kavel. De kavelvorm dient bij voorkeur vierkant te zijn, waarop een glasopstand met een lengte-breedte verhouding van 1:1 geplaatst kan worden.

Voor de grootte van de glasopstand zijn de gewenste situaties die waarbij het kasoppervlak worden vergroot door de oude kas door een grotere nieuwe kas te vervangen of door een nieuw stuk aan de bestaande kas te bouwen. Het glasareaal dat op deze wijze is ontstaan wordt tot de herstructurering gerekend.

De situaties waarbij het totale kasoppervlak gelijk blijft of kleiner wordt, worden in het kader van de RSG niet tot de herstructurering gerekend. Aanvragen voor dit soort veranderingen kunnen echter wel in aanmerking komen voor subsidie.

Vorm

In tabel 4 staat het aantal kavels met een lengte-breedte verhouding van de kavel vóór de verbetering en na de verbetering weergegeven.

Tabel 4. Aantal kavels met de lengte-breedte verhouding van de kavel voor en na de verbetering

Lengte-breedte verhouding van de kavels	Aantal kavels voor verbetering	Aantal kavels na verbetering
Kleiner dan 1:3	0	0
Tussen 1:3 en 1:2	3	1
Tussen 1:2 en 1:1	2	3
Gelijk aan 1:1	0	0
Totaal	5	4

Grootte

In totaal zijn 60 aanvragen voor de nieuwbouw van glas voorlopig toegewezen. De veranderingen in de grootte van de nieuw te bouwen glasopstanden t.o.v. de oude situatie zijn in tabel 5 weergegeven. In totaal wordt er 47 ha nieuw glas wordt gebouwd.

Tabel 5 Veranderingen in de grootte van de glasopstand, aantal aanvragers, het gemiddelde areaal per aanvraag, het totale areaal nieuwbouw en het totale verplichtingenbedrag

Veranderingen t.a.v. de grootte van de kas	Aantal aanvragen	Gem. areaal nieuwbouw per aanvraag (m²)	Totaal areaal Nieuwbouw (ha)	Totaal verplichtingenbedrag (mln.)
Kasoppervlakte is vergroot door oude kas door nieuwe te vervangen	26	8.859	23	2,9
Kasoppervlakte is vergroot door nieuw aan te bouwen	32	3.145	10	2,4
Kasoppervlakte is gelijk gebleven: oude kas is door nieuwe vervangen	8	10.482	8	0,7
Kasoppervlakte is verkleind: oude kas is door nieuwe vervangen	7	9.203	6	0,8
Totaal/gemiddeld	73	6.438	47	6,7

- 1) Gemiddelde areaal heeft betrekking op aanvragen waarvan alle gegevens bekend zijn.
- 2) Totaal areaal is berekend door vermenigvuldiging van aantal aanvragen en gemiddeld areaal.
- 3) Het verschil met tabel 6 is geconstateerd.

Conclusie

De vier nieuw gevormde kavels hebben een ruimere lengte-breedte verhouding dan voor de verandering. Op deze kavels is de bouw van kassen met een ruimere lengte-breedte verhouding t.o.v. de oude situatie mogelijk.

Het merendeel van de aanvragen voor de nieuwbouw betreffen een vergroting van de kas. Dit is een ontwikkeling die uit het oogpunt van de RSG gewenst is.

Leidt de regeling tot een verbetering van de interne productie omstandigheden van het bedrijf?

Het investeringsdeel van de regeling heeft tot doel investeringen t.b.v. structuurverbetering van individuele bedrijven te stimuleren. De investeringen betreffen nieuwbouw van glasopstanden en bedrijfsgebouwen en investeringen ter verbetering van de arbeidsomstandigheden. Nieuwbouw van glasopstanden zijn bij een eerdere evaluatievraag al behandeld en worden bij een vergroting van de glasopstand tot de herstructurering gerekend. Omdat nieuwbouw een onderdeel van de investeringslijst is, wordt ze hier voor de volledigheid nogmaals genoemd.

Er zijn 117 aanvragen voor het investeringsdeel van de RSG voorlopig goedgekeurd. Hierbij kan één aanvrager voor meerdere investeringen een aanvraag doen. Totaal zijn er 150 investeringen voorlopig goedgekeurd. Gemiddeld genomen betreft een voorlopig goedgekeurde aanvraag 1,3 investering.

Totaal is hier ca 9,9 miljoen aan verplichtingen mee aangegaan. Worden de aanvragen voor nieuwbouw buiten beschouwing gelaten dan is voor 90 investeringen een totaal verplichtingenbedrag aangegaan, hetgeen neerkomt op ca f 41.500,- per investering.

Tabel 6. Aantal voorlopig toegewezen investeringen en de bijbehorende verplichtigingsbedragen

Investeringscode + korte omschrijving	Aantal Invest.	Verpl. Bedrag x f1000
Verlagen productiekosten en besparing energie		
1.1 nieuwbouw glasopstanden	60	6.170
1.2 nieuwbouw bedrijfsgebouwen	28	2.848
Subtotaal	88	9.018
Verbetering arbeidsomstandigheden		
2.1 hefapparatuur	2	88
2.2 buis-railwagen + hydraulische schaar	24	347
2.3 container/fust kantelaar	4	46
2.4 rollenbanen/transportbanden	6	66
2.5 watertransportgoot	-	-
2.6 automatisch transportsysteem voor tabletten	1	7
2.7 oogsthulpmiddelen	25	336
Subtotaal	62	890
Totaal	150	9.908

4 3 Evaluatie van het proces van de regeling

Vindt uitvoering van de regeling plaats volgens de procedure?

Volgens de procedure worden de aanvragen volgens volgorde van binnenkomst behandeld. De uitvoering van de regeling vindt plaats volgens de procedure.

Zijn er knelpunten in de procedures?

Er zijn geen knelpunten opgetreden in de procedure. De aanvragen konden op volgorde van binnenkomst worden behandeld.

Er zijn echter wel knelpunten gevoeld in de procedure. Wegens overweldigende belangstelling voor het investeringsdeel van de RSG werd na opstelling van 1 minuut en 38 seconden het beschikbare subsidieplafond bereikt. Deze situatie heeft geleid tot effecten (knelpunten) waarbij de vraag gesteld kan worden of iedereen gelijke kansen heeft gehad. Zo werd een half uur voor openstelling de fax bezet gehouden met behulp van blanco aanvragen en werden de aanvragen vanaf het moment van openstellen onder toezicht van een notaris gedeponereerd in de brievenbus. Aanvragen die op de gebruikelijke wijze via de post werden ingediend zijn niet gehonoreerd. De mate waarin men dit als knelpunten in de procedure ervaart, is afhankelijk van het gewenste beeld dat men heeft. Indien alle aanvragers gelijke kansen moeten hebben, dan is dat nu niet het geval geweest.

Heeft de regeling aanleiding gegeven tot klachten, bezwaren en beroepsprocedures?

Er zijn veel klachten binnengekomen, over het in behandeling nemen van de aanvragen volgens volgorde van binnenkomst.

Zijn de verschillende onderdelen van de procedure duidelijk voor de aanvrager?

Het afhandelen van de aanvragen volgens volgorde van binnenkomst is bij een aanzienlijk deel van de aanvragers duidelijk. Dit blijkt o.a. uit het vastleggen van het tijdstip van inleveren door een notaris of door de aanvraag per fax verzenden.

Ook de aanvragers die aanvragen op zaterdag per post indienden zodat deze maandag arriveerden bij LASER en aanvragers die 's ochtends om 9.00 u bij het kantoor van LASER stonden waren waarschijnlijk op de hoogte van het gegeven dat aanvragen op volgorde van binnenkomst worden behandeld.

